HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שכבר הודה מפי עצמו אלא אמר רבא שאני מתני' דכיון דידע למאן גזליה ואודי ליה כיון דאפשר לאהדורי ממונא למריה הוה ליה כמאן דאמר ליה יהיו לי בידך הלכך נשבע אע"ג דקאמר ליה יהיו לי בידך כיון דבעי כפרה לא סגי עד דמטי לידיה [א]הא לא אישתבע הוי גביה פקדון עד דאתי ושקיל ליה: לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו: איתמר שליח שעשאו בעדים רב חסדא אמר [ב]הוי שליח רבה אמר לא הוי שליח רב חסדא אמר הוי שליח להכי טרחי ואוקמיה בעדים דליקו ברשותיה רבה אמר לא הוי שליח ה"ק איניש מהימנא הוא אי סמכת סמוך אי בעית לשדוריה בידיה שדר בידיה תנן (א) [ג]השואל את הפרה ושילחה ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור האי שלוחו היכי דמי אי דלא עשה בעדים מנא ידעינן אלא דעשה בעדים וקתני דפטור קשיא לרב חסדא כדאמר רב חסדא בשכירו ולקיטו הכא נמי בשכירו ולקיטו תנן [ד]לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו האי שלוחו היכי דמי אי דלא עשאו בעדים מנא ידעינן אלא לאו דעשאו בעדים תרגמא רב חסדא בשכירו ולקיטו אבל שליח שעשאו בעדים מאי הכי נמי דהוי שליח אדתני סיפא אבל נותן הוא לשליח בית דין לפלוג וליתני בדידיה (א) שליח שעשאו בעדים הכי נמי דהוי שליח אמרי לא פסיקא ליה שליח ב"ד לא שנא עשאו נגזל ולא שנא עשאו גזלן הוי שליח פסיקא ליה שליח שעשאו בעדים דכי עשאו נגזל הוא דהוי שליח עשאו גזלן לא הוי שליח לא פסיקא ליה ולאפוקי מהאי תנא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר שליח בית דין שעשאו נגזל ולא עשאו גזלן או עשאו גזלן ושלח הלה ונטל את שלו מידו פטור רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו שליח שעשאו בעדים הוי שליח וא"ת משנתנו [ה]בממציא לו שליח דאמר ליה אית לי זוזי גבי פלניא ולא קא משדר להו איתחזי ליה דלמא איניש הוא דלא משכח לשדורי ליה א"נ כדרב חסדא בשכירו ולקיטו א"ר יהודה אמר שמואל

אין

שכבר הודה מפי עצמו. ובא לצאת ידי שמים. ואע"ג דבי דינא לא מלו מחייבי ליה אלא מניח לפניהם מיהו ידי עונש אין יוצא עד שישלם לשניהם דהא לאו לבעלים אהדריה כו': אלא אמר רבא. מתני' דברי הכל היא ולא דמיא לאין יודע דהתם בין נשבע בין לא נשבע הוא דפליגי ר' טרפון ור"ע לענין דינא דר' טרפון לא מחייב להחזיר ליד הנגזל ור"ע מחייב אע"ג דלא נשבע. והאי דפרכת לעיל ואי ר"ע אע"ג דלא אשתבע לאו פירכא היא דהתם דין הוא דאע"ג דלא משתבע דיחזיר לכל אחד שהרי אין יודע למי גזל ולא נפיק ידי שמים כלל אבל הכא במתני' דידע למאן גזל ומודי ליה משעת הודאה דמזומן הוא להשיב הוי גביה כפקדון הלכך נשבע תחילה קודם הודאה אע"ג כו': שליח שעשאו בעדים. ראובן שיש לו מעות ביד שמעון ומינה שליח בעדים לקבלם הימנו ונתנם לו: הוי שליח. ואם נאנסו בדרך פטור בעל הבית שנתנם לו: פטור. דלא קמה ברשות שואל להתחייב באונסים עד שיאמר לו מפיו לשלחה לו ביד בנו כו': מנא ידעינן. דשלוחו הוא דקרי ליה מתני' שלוחו (ב): לקיטו. שלקטו אצלו לדור עמו בביתו לצוותא בעלמא לשון מורי: ושכירו. נשכר עמו ליום ולחדש ולשנה ולשבת. לישנא אחרינא לקיטו לוקט תבואתו: ולאפוקי מהאי תנא. הא מתניתין דאוקימנא שליח ב"ד אפילו עשאו גזלן ולא נגזל הוה שליח והוי באחריותו דנגזל לאפוקי מהאי תנא: שליח ב"ד. דמשמע מתני' דמשנתן לו נפטר גזלן כשעשאו נגזל קאמר ולא כשעשאו גזלן: ושלח הלה ונטל שלו. מיד השליח: פטור. מאונס הדרך. טעמא דנטל הנגזל הא נאנסו מן השליח הראשון חייב: וא"ת משנתנו. דקתני לא יתן לשלוחו ואי דלא עשאו בעדים מנא ידעינן [לא] תוקמא בשעשאו בעדים אלא בממציא לו שליח דיהא מחבירו שימציא לו לגזלן את עצמו לומר לו אם תרצה לשלח כלום לפלוני שלח בידי:

בדיוקני

שכבר הודה מפי עצמו. מהאי לישנא דייק בהמפקיד (ב"מ דף לז:) וגם מחמת פירכא אחריתי מוקי לה בבא לצאת ידי שמים ותימה א"כ ההוא מעשה דחסיד אחד אמאי אמר ליה רבי טרפון הנח דמי מקחך ביניהם הא כיון דחסיד הוה מסתמא היה בא לצאת ידי שמים וי"ל דלכתחילה בא עמו לדין אם הוא חייב מן הדין ושוב מה שעשה עשה א"נ אפילו לצאת ידי שמים אין חייב לר' טרפון אלא בגזל אבל בפקדון ומקח דלא עשה איסורא לא וכן משמע בהמפקיד (שם דף לז: ושם [ג]) דכי רמי התם גזל אגזל משני הכא בבא לצאת ידי שמים ולעיל מיניה כי רמי פקדון אפקדון לא בעי לשנויי הכי ואין להאריך כאן בסוגיא דהתם: אמר רבא שאני מתני' כו'. לפי הספרים דל"ג אלא משמע דאתא רבא לתרוצי פירכא דפרכינן לר' טרפון ולעולם רבי טרפון היא וקאמר כיון דאודי ליה כמ"ד יהא בידך דמי א"כ מסתמא מיירי כשהודה בפניו דאם לא כן אמאי הוי כמ"ד יהא בידך וכיון דבהודאה (ג) מיירי מתניתין אכתי תקשה אמאי לא מוקי מתני' נמי כר"ע ואע"ג דקנים ר"ע אפילו היכא דלא נשבע ה"מ דלא הדר ממונא למריה אבל במתני' היכא דלא נשבע והודה לו בפניו הדר ממונא למריה דכיון דהודה לו בפניו מה לי תופס בידו מ"ל נתן ביד ב"ד הלכך לא יקנוס ר"ע וי"ל דסברת גמרא היא כיון דקניס ר"ע בכל מקום קניס כיון דעבד איסורא ולא יחלק ומיהו אין נראה דמיירי הכא בשהודה בפניו דא"כ אפילו נשבע נמי אין צריך להוליכו אחריו למדי ויכול להביא כפרה דכיון דהודה לו בפניו והניחו בידו והלכך הרי הוא כהפקידו בידו ואמאי יהא צריך להוליכו אחריו אלא ודאי מיירי כשהודה שלא בפניו אלא בפני עדים והשתא א"ש דלא מתוקמא מתני' כר"ע דלא מהדר ממונא למריה כיון שלא נתן ביד ב"ד ולפי מה שפי' בקונטרס אלא אמר רבא א"ש דרבא לא בא לתרץ פירכא (ד) אלא טעמא דמתני' מפרש בכה"ג דמצי לאוקמי בין כר"ע בין כרבי טרפון: שליח שעשאו כו'. לכאורה נראה דאיירי כגון דלא אמר לו (ה) שלח לי על ידו רק עדים מעידים שעשאו שליח אבל אם היה אומר שלח לי על ידו פשיטא דהוי שליח דהא תנן בהשואל (ב"מ דף צח: ושם) אמר ליה השואל שלח לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנך או ביד עבדך או ביד שלוחך ושלחה חייב ומ"ל א"ל בפניו שלח ומ"ל אמר ליה שלא בפניו שלח [ד]ומיהו לקמן לא משמע הכי דבעי לשמואל מאי תקנתיה הול"ל שכלח ליה שלח לי ע"י זה דאז הוי שליח לכך נ"ל דבכל ענין שלא בפניו לא הוי שליח עד שיאמר לו בפניו שלח לי על ידו כההיא דהשואל דאיירי בפניו וכן מוכיח מתוך הקונטרס: רבה אמר לא הוי שליח. יש מקשים דרבה אדרבה דהכא קאמר רבה דלא הוי שליח ובפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פז:) אמרינן רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו הכא בחנוני מוכר לצלוחית עסקינן ואזדא ר' יהודה לטעמיה דאמר לאתויי שדריה הרי לרבה אליבא דר' יהודה הוי שליח וי"ל דשאני התם דכיון שנתן לו פונדיון וצוה לו להביא באיסר שמן הוי כאילו א"ל בהדיא שלח לי על ידו ופטור ולפי מה שפירשתי דדוקא שאמר ליה בפניו אית לן למימר דכיון דנתן הפונדיון הוי כאילו אמר ליה בפניו שלח הלכך אמר לר' יהודה לאתויי שדריה: הכי קא"ל איניש מהימנא הוא. תימה אמאי חייב הוא מן הדין באחריות אונס הדרך והא אין יכול לומר אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר כיון דתפיס ליה באיניש מהימנא וי"ל דנראה דאפילו הוא עצמו הביאו בדרך ונאנס חייב דפשיעה הוא עושה שמוליכו בדרך במקום פלוני שיש בו סכנה ובע"כ חייב לשמור עד שיחזירנו לו בישוב במקום שהפקידו אצלו כדאמרינן לקמן (דף קיח.) (ו) בהמפקיד אצל חבירו בישוב לא יחזיר לו במדבר משמע דבעל כרחו חייב לשמור עד שיחזירנו בישוב במקום שהפקידו ולאו כל כמיניה להחזיר לו במדבר במקום סכנה:

אי דלא עשאו בעדים מנא ידעינן. כלומר היכי מסר לו משאיל כיון דלא ידע אי האי שליח של שואל הוא: בשכירו ולקיטו. תימה אמאי לא אמר רב חסדא נמי אהא ועוד תימה אמאי לא פריך ליה מעיקרא ממתני' והדר הוה ליה למפרך מההיא דפ' השואל:

אין

עין משפט נר מצוה

קכ א מיי' פ"ז מהל' גזילה הלכה ט סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסז סעיף א:

קכא ב מיי' שם הלכה י ופ"ג מהלכות שלוחין ושותפין הלכה ה סמג עשין עב טוש"ע ח"מ סי' שסז סעיף ב וסי' קכא סעיף א וסעיף ב וסי' קכב סעיף א וע"ש:

קכב ג מיי' פ"ג מהל' שאלה ופקדון הלכה א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ה:

קכג ד (מיי' שם) טור ש"ע ח"מ סי' קכא סעיף ב:

מוסף רש"י

ושילחה ביד בנו. המשאיל שלחה לו לשואל ביד בנו של משאיל (ב"מ צח:). פטור. אם מתה בדרך. פליגי בה רבה ורב חסדא, רב חסדא מתרץ לה להאי שלוחו דשואל דמתני' בשכירו ולקיטו שדר בביתו, אבל אין עדים שהוא שלוחו, דאי איכא עדים הוי שליח וחייב השואל באונסין משמסרו לו, רבה אומר אפילו עשאו שליח בעדים לאו שליח הוא להתחייב ע"י באונסין, דה"ק ליה איניש מהימנא הוא אי בעית לשדורי בידיה שדר (שם). לא יתן לא לבנו. של נגזל להוליכו לנגזל, שאם יאנסוהו חייב להחזיר, דלא הוי השבה עד דמטי לידיה (לעיל קג.).

מסורת הש"ס

א) ב"מ צח:, ב) לעיל קג., ג) [ד"ה ומי], ד) ובב"מ פ' השואל כתבו להיפך ע"ש,

הגהות הב"ח

(א) גמ' לפלוג וליתני בדידיה בד"א בשליח שלא עשאו בעדים אבל שליח שעשאו בעדים: (ב) רש"י ד"ה מנא ידעינן וכו' שלוחו הס"ד ואח"כ מ"ה שכירו נשכר וכו' ולשבת לקיטו שלקטו וכו' לשון מורי לישנא אחרינא כצ"ל: (ג) תוס' ד"ה אמר וכו' וכיון דבהודאה בפניו מיירי: (ד) בא"ד לא בא לתרץ פירכא דפרכי' לר"ט אלא טעמא: (ה) ד"ה שליח וכו' כגון דלא אמר לו אמור לפלוני ישלח לי על ידך רק עדים מעידים שעשאו שליח להביא לו אבל אם היה אומר לו אמור לפלוני ישלח לי על ידך פשיטא דהוי: (ו) ד"ה הכי וכו' דהמפקיד אצל חבירו:

רבינו חננאל

אלא אמר רבא שאני מתני' דכיון דידע למאן גזליה ואודי ליה כיון דאפשר לאהדורי ממונא למריה הוה ליה כמאן דאמר ליה יהיו לי בידך. ורב חננאל ז"ל נמי פי' דמתני' דברי הכל.